

พุทธวิธีส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน
ในตำบลนาปรัง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา

BUDDHIST METHODS TO PROMOTE DEMOCRATIC POLITICAL
ATTITUDES AMONG PEOPLE IN NA PRANG SUB-DISTRICT
PONG DISTRICT PHAYAO PROVINCE

พนิตพร คุสุวรรณ, สหัทยา วิเศษ และ พระเมธีวชิรคุณ
Panitporn Kusuwan, Sahathaya Wises & Phramethiwachiraku
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus
Corresponding author, e-mail: pid_k@hotmail.com, Tel. 085-7221524, 084-0450949

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับทัศนคติทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย (2) เปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และ (3) นำเสนอแนวทางการเสริมสร้างทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในตำบลนาปรัง จำนวน 367 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาพรรณนา สถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลพรรณนา การวิเคราะห์เปรียบเทียบ การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 60 ปี มีอาชีพเกษตรกร ศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษา เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านธรรมาธิปไตย ด้านโลกาธิปไตย และด้านอัตตาธิปไตย ตามลำดับ

2) เปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ, ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนผลการทดสอบสมมติฐาน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เพศ และอาชีพ ต่างกัน ทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) แนวทางการเสริมสร้างทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ตามหลักอธิปไตย ได้แก่ อัตตาธิปไตย พัฒนาพลเมืองให้มีวุฒิภาวะ รู้สิทธิหน้าที่ คิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โลกาธิปไตย สร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม เคารพความเห็นต่าง และยึดประโยชน์ส่วนรวม ธรรมาธิปไตย กำกับการใช้อำนาจด้วยคุณธรรม ความยุติธรรม และความโปร่งใส ทั้งสามมิติทำงานเกื้อกูลกัน นำไปสู่การสร้างประชาธิปไตยเชิงคุณธรรมในระดับรากฐานของสังคม

คำสำคัญ: ทัศนคติ, ประชาธิปไตย, อธิปไตย

Abstract

This research article aims to: (1) study the level of political attitudes toward democracy among the public, (2) compare these political attitudes based on personal factors, and (3) propose guidelines for enhancing democratic political attitudes among the people in Na Prang Sub-district, Pong District, Phayao Province. This study employed a mixed-methods research design. For the quantitative research, data were collected via questionnaires from a sample of 367 residents in Na Prang Sub-district. Data analysis was conducted using a statistical software package. For the qualitative research, data were gathered from 9 key informants through structured interviews. The qualitative data were analyzed using descriptive content analysis. The statistics utilized in this study included descriptive statistics, comparative analysis (t-test and F-test), and content analysis.

The research findings are as follows:

1. The overall level of political attitudes toward democracy was found to be at a high level. The majority of respondents were female, aged 60 years, engaged in agriculture, and had a secondary education background. When considering individual aspects, the highest means were found in Dhamma-dipateyya (Sovereignty of Righteousness), followed by Loka-dipateyya (Sovereignty of the World), and Atta-dipateyya (Sovereignty of Self), respectively.

2. The comparative analysis revealed that residents with different ages, educational levels, and monthly incomes had significantly different political attitudes toward democracy at a 0.05 statistical significance level, thereby accepting the research hypothesis. However, differences in gender and occupation did not result in significant differences in political attitudes, leading to the rejection of those specific hypotheses.

3. Guidelines for enhancing political attitudes toward democracy based on the principle of Adhipateyya (Sovereignty) consist of three dimensions: Atta-dipateyya: Developing citizens to attain maturity, understanding their rights and duties, and making reasoned decisions. Loka-dipateyya: Cultivating a culture of participation, respecting diverse opinions, and prioritizing the public interest. Dhamma-dipateyya: Governing the use of power through morality, justice, and transparency. The integration of these three dimensions fosters a "Moral Democracy" at the fundamental level of society.

Keywords: Attitude, Democracy, Sovereignty

บทนำ

การพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ยังคงประสบปัญหาความไม่ต่อเนื่องและความเปราะบางทางการเมือง แม้เวลาจะผ่านมากกว่าเก้าทศวรรษ แต่สังคมไทยยังคงเผชิญกับวงจรความขัดแย้งทางการเมือง การรัฐประหาร และการเปลี่ยนแปลงกติกากองทัพแล้วซ้ำเล่า อันสะท้อนถึงภาวะด้อยพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะความเข้าใจที่จำกัดต่อประชาธิปไตยซึ่งมักถูกลดทอนให้เหลือเพียงการเลือกตั้ง ประกอบกับการขาดจิตสำนึกด้านสิทธิ หน้าที่ และการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง ส่งผลให้เกิดความแตกแยกทางความคิดระหว่างกลุ่มวัยและกลุ่มการเมือง อันเป็นอุปสรรคต่อการสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคงและยั่งยืนในสังคมไทย

ในเชิงวิชาการ การพัฒนาประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนมิได้จำกัดอยู่เพียงโครงสร้างทางการเมือง หากแต่ต้องอาศัยการปลูกฝังทัศนคติ จิตสำนึก และวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในหมู่ประชาชน แนวคิดทางพุทธปรัชญาเถรวาทว่าด้วยหลักอริยสัจสี่ ได้แก่ อตตาริบัติ โลกักริบัติ และธรรมาริบัติ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการส่งเสริมประชาธิปไตยเชิงคุณธรรม โดยอตตาริบัติมุ่งพัฒนาภูมิภาวะและความรับผิดชอบของปัจเจก โลกักริบัติเน้นการมีส่วนร่วมและการเคารพเสียงส่วนรวม ขณะที่ธรรมาริบัติทำหน้าที่กำกับการใช้อำนาจให้ตั้งอยู่บนหลักคุณธรรม ความยุติธรรม และความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดธรรมาภิบาลและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ตำบลนาปรัง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางช่วงวัยและแนวคิดทางการเมือง ประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารและแสดงออกทางทัศนคติทางการเมืองผ่านสื่อที่หลากหลาย อีกทั้งพื้นที่ดังกล่าวอยู่ภายใต้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสองรูปแบบ คือ เทศบาลตำบลบึงและองค์การบริหารส่วนตำบลนาปรัง ทำให้ประชาชนสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างด้านารบริหาร สวัสดิการ และการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งนำไปสู่การถกเถียงและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชุมชนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ พื้นที่ดังกล่าวยังเป็นฐานเสียงของนักการเมืองจากหลากหลายพรรคการเมือง สะท้อนถึงความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น

จากบริบทและปัญหาดังกล่าว การศึกษาทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรังจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งในเชิงการทำความเข้าใจความแตกต่างของทัศนคติทางการเมืองตามปัจจัยส่วนบุคคล และการแสวงหาแนวทางส่งเสริมประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้มุ่งหวังที่จะสร้างองค์ความรู้เชิงประจักษ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างทัศนคติทางการเมืองตามหลักอริยสัจสี่ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยเชิงคุณธรรมในระดับท้องถิ่น และเป็นฐานรากสำคัญของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยในระยะยาว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอบึง จังหวัดพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) มีทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร ประกอบด้วยประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสิทธิ์เลือกตั้งอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา จำนวน 9 หมู่บ้าน ประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 4,367 คน ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 366.43 คน คิดเป็นจำนวนเต็มได้ประชากรจำนวน 367 คน คำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโรยามาเน (Taro Yamane) วิธีการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) ทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างประชากรกลุ่มตัวอย่าง} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนผู้มีสิทธิในแต่ละหมู่บ้าน}}{\text{จำนวนผู้มีสิทธิทั้งหมด}}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชากรที่ศึกษา ได้แก่ เพศอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ รวม 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา ตามหลักอธิปไตย 3 โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 3 ด้าน จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 2 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา

เมื่อรวบรวมข้อมูล และแจกแจงความถี่แล้วใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาระดับความถี่ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาดังสูตรการคำนวณระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นโดยใช้สูตรการคำนวณช่วงความกว้างของชั้น

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ถึงผู้นำชุมชนในพื้นที่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่

2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๗ ชุด

3) รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลที่ได้อิงวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โดยโปรแกรม สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองของประชาชนแต่ละเจเนอเรชัน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรอิสระสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับพุทธวิธีส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปอง จังหวัดพะเยา จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป

กลุ่มที่ 2 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 4 ประชาชน จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างด้วยวิธีการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

เก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียงและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) ตามเกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1) วางเค้าโครงของข้อมูล โดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ แล้วแบ่งไว้เป็นประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ และสามารถตัดสินได้ว่าจะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบทและจะหึงคำหรือข้อความใดออกไป

2) คำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมประกอบของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์โดยมีการโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่นๆ ได้

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประชากรกลุ่มตัวอย่างในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 65.39) อายุ 60 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 30.80) มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 30.80) มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา (ร้อยละ 40.60) และมีรายได้ 10,001–20,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 45.80)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มี เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน ทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ (Sig.= 0.01*), ระดับการศึกษา (Sig.= 0.02) และรายได้ต่อเดือน (Sig.= 0.00) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนผลการทดสอบสมมติฐาน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เพศ และอาชีพ ต่างกัน ทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การนำเสนอหลักพุทธวิธี อันได้แก่ หลักอริปไตย 3 ซึ่งเป็นธรรมสำหรับผู้ปกครอง ประกอบด้วย 1) อัตตาริปไตย ตนเป็นใหญ่ หมายถึง การมีสติและปัญญาในการควบคุมตนเอง 2) โลกาธิปไตย โลกเป็นใหญ่ หมายถึง การมีปัญญาในการตัดสินใจและการอยู่ร่วมกันในสังคม 3) ธรรมาธิปไตย ธรรมเป็นใหญ่ หมายถึง การประพฤติตามหลักธรรมและการใช้ธรรมในการปกครองและยังพบว่าหลักพุทธวิธีในข้อนี้ยังสามารถนำมาใช้เพื่อเป็นหลักธรรมในการปกครองตนเองและผู้อื่น โดยเน้นให้ผู้นำหรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจยึดหลัก “ธรรมเป็นใหญ่ (ธรรมาธิปไตย)” เพื่อนำพาตนเองและสังคมไปสู่ความดีงาม ความถูกต้องและความมีเหตุผลแทนที่จะยึดถือความพอใจส่วนตัว (อัตตาริปไตย) หรือกระแสสังคม (โลกาธิปไตย) ซึ่งช่วยให้การบริหารจัดการองค์กรหรือประเทศชาติเป็นไปอย่างมีคุณธรรมและเกิดประโยชน์สุขอย่างแท้จริงในการส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแบบเป็นทางการ 2) ด้านทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นหลักสำคัญของอริปไตย 3

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยาพบว่า ทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในภาพรวมทั้ง 2 ด้าน ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา ทั้ง

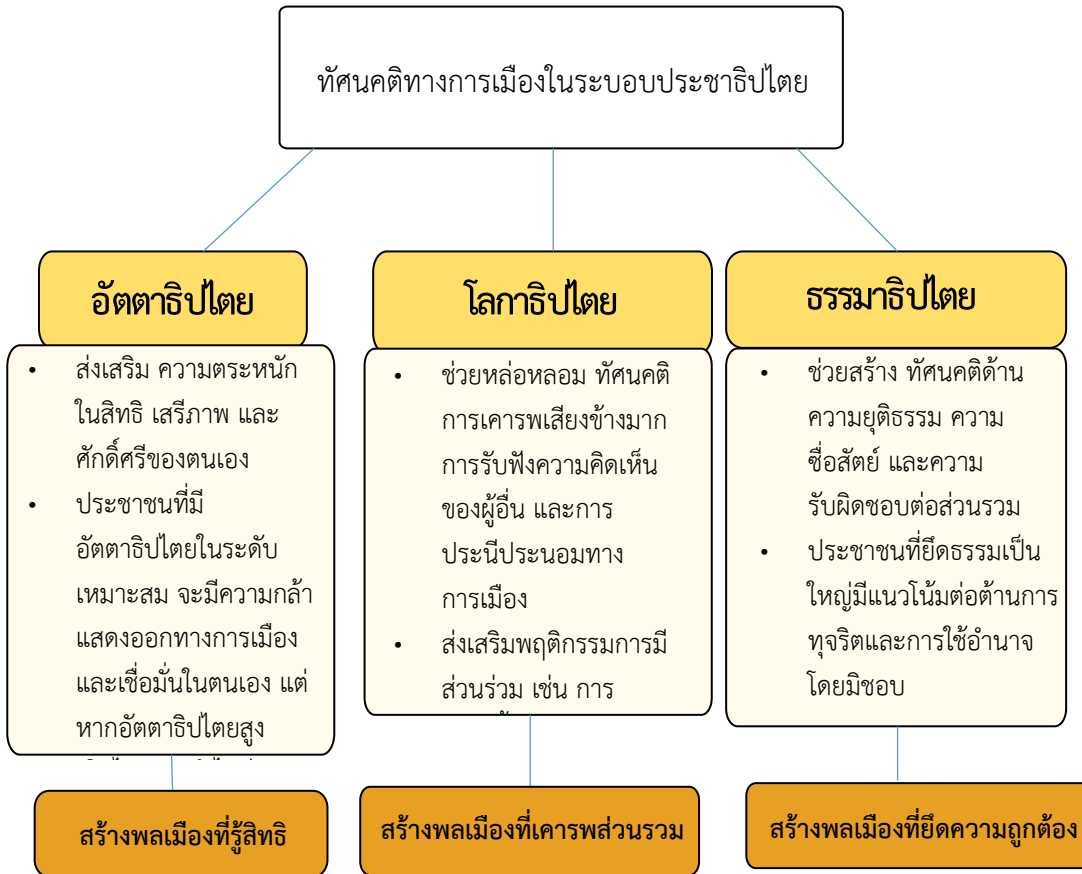
2 ด้านในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 3.89 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประชาธิปไตยแบบไม่เป็นทางการ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 3.90 รองลงมา คือ ด้านประชาธิปไตยแบบเป็นทางการ อยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)= 3.89 ตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของศุภมา จิตต์เที่ยง ที่พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมและการสื่อสารทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย(ศุภมา จิตต์เที่ยง, 2564) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของชนิกานต์ ธรรมเจริญ ที่ชี้ให้เห็นว่า ทัศนคติทางการเมืองของประชาชนสัมพันธ์กับนโยบาย บุคลากร และบทบาทของพรรคการเมือง ซึ่งการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตย จะช่วยเสริมสร้างทัศนคติทางการเมืองที่เหมาะสม (ชนิกานต์ ธรรมเจริญ, 2564)

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการ เปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ (Sig.= 0.01*), ระดับการศึกษา (Sig.= 0.02) และรายได้ต่อเดือน (Sig.= 0.00) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนผลการทดสอบสมมติฐาน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่เพศ และอาชีพ ต่างกัน ทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของพระกัณฑ์ สิริธมโม (ศรีขอ) ที่พบว่าประชาชนที่มีวัฒนธรรมการเมืองแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยนี้ว่า บริบทและประสบการณ์ชีวิตมีผลต่อทัศนคติทางการเมืองของประชาชน(พระกัณฑ์ สิริธมโม (ศรีขอ), 2566) เช่นเดียวกับผลการวิจัยของศตวรรษ สุวรรณลักษณ์ ที่พบว่าปัจจัยทางคุณธรรมตามหลักสัปปุริสธรรมมีผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าความรู้ ความเข้าใจ และฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมทัศนคติทางการเมือง (ศตวรรษ สุวรรณลักษณ์, 2565)

3. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าการนำเสนอพุทธวิธีส่งเสริมทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา เป็นการผสมผสานพุทธวิธีเข้ากับทัศนคติทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะผ่านหลักอภิปไตย 3 ประกอบด้วย 1) อัตตอภิปไตย ส่งเสริมความตระหนักในสิทธิ เสรีภาพและศักดิ์ศรีของตนเอง ประชาชนที่มีอัตตอภิปไตยในระดับเหมาะสม จะมีความกล้าแสดงออกทางการเมือง และเชื่อมั่นในพลังของตน สร้างพลเมืองที่รู้สิทธิ 2) โลกาอภิปไตย ช่วยหล่อหลอม ทัศนคติการเคารพเสียงข้างมาก การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการประนีประนอมทางการเมือง ส่งเสริมพฤติกรรมมีส่วนร่วม เช่น การเลือกตั้ง การประชุมสาธารณะ และการทำงานภาคประชาชน สร้างพลเมืองที่เคารพส่วนรวม และ3) ธรรมอภิปไตย ช่วยสร้าง ทัศนคติด้านความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประชาชนที่ยึดธรรมเป็นใหญ่มีแนวโน้มต่อต้านการทุจริตและการใช้อำนาจโดยมิชอบ ธรรมอภิปไตยทำให้ประชาธิปไตยไม่เพียงกลไกเชิงรูปแบบ แต่มีคุณภาพเชิงคุณธรรม สร้างพลเมืองที่ยึดความถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของพระมหาจรรยา จันทสาโร (ลินลา) ที่อธิบายว่าหลักอภิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานสำคัญของการจัดระเบียบสังคมและการตรวจสอบอำนาจรัฐ โดยเฉพาะการใช้ธรรมเป็นเครื่องกำกับอำนาจ (พระมหาจรรยา จันทสาโร (ลินลา), 2565)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ดังแสดงในภาพดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย: พนิตพร คุสุวรรณ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรกำหนดนโยบายส่งเสริมประชาธิปไตยเชิงคุณธรรมในระดับท้องถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายและแผนงานที่มุ่งพัฒนาทัศนคติทางการเมืองของประชาชนโดยบูรณาการหลักพุทธธรรม โดยเฉพาะหลักอริปไตย 3 เป็นกรอบแนวคิดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง และการใช้อำนาจอย่างมีคุณธรรม

2. สนับสนุนบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาพลเมืองประชาธิปไตย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรได้รับการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมอัตตาริปไตย โลกาธิปไตย และธรรมาริปไตย เช่น การจัดเวทีประชาคมอย่างมีคุณภาพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายระดับตำบล และการสร้างกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจอย่างโปร่งใส

3. บูรณาการหลักพุทธวิธีในการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นและข้าราชการ ควรกำหนดนโยบายพัฒนาผู้นำท้องถิ่น โดยเน้นการฝึกอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ตามหลักธรรมาริปไตย เพื่อให้การบริหารงานในระดับตำบลเป็นไปอย่างยุติธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การส่งเสริมอัตตาศิปไตยในระดับประชาชน ควรจัดกิจกรรมฝึกอบรมหรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และสามารถตัดสินใจทางการเมืองโดยใช้สติและปัญญา
2. การส่งเสริมโลกาศิปไตยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรพัฒนาเวทีประชาคมตำบลให้เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสมอภาค ส่งเสริมวัฒนธรรมการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และสร้างกระบวนการตัดสินใจร่วมกันที่ยึดเสียงส่วนรวม ควบคู่กับการเคารพเสียงส่วนน้อย
3. การส่งเสริมธรรมาศิปไตยในการบริหารจัดการท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นควรนำหลักธรรมาศิปไตยมาใช้ในการบริหารงาน โดยยึดหลักความถูกต้อง ความยุติธรรม และความโปร่งใส เช่น การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ การรับฟังข้อร้องเรียนของประชาชน และการตัดสินใจโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว
4. การใช้วัดและสถาบันทางศาสนาเป็นฐานการเรียนรู้ประชาศิปไตย ควรส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและประชาศิปไตยในระดับตำบล โดยจัดกิจกรรมสันทนาการ การอบรมจริยธรรม และการเรียนรู้พุทธวิธีที่สามารถเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตและการเมืองในระบบประชาศิปไตย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาชี้แนะ และความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จาก ผศ. ดร.สหทัยา วิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และพระเมธีวชิรคุณ, รศ.ดร.อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมขอบพระคุณ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ประธานกรรมการ และรศ.ดร.วีระ เลิศสมพร มหาวิทยาลัยพะเยา ผู้ทรงคุณวุฒิที่แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีความสมบูรณ์ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตั้งแต่นั้นจนเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย และให้คำแนะนำปรับปรุงเนื้อหาสาระเพื่อให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยที่ได้พัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้ คู่คุณธรรม นำชุมชนพัฒนาให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และเป็นสถานที่ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมความรู้ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเล่าเรียน ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะนำแนวทางการเรียน ให้ข้อคิด ให้กำลังใจในการเรียนจนประสบผลสำเร็จกราบขอบพระคุณพระเมธีวชิรคุณ รศ. ดร. คณะผู้บริหาร และพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกท่านของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณะผู้บริหาร และเพื่อนนักนิสิตปริญญาโท รุ่น 4 รัฐศาสตร์ทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณบิดามารดา ซึ่งเป็นเสมือนครูคนแรกที่อบรมสั่งสอนบุตรมาโดยตลอด คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยเล่มนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา บุรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาจนสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- ชนิกานต์ ธรรมเจริญ. (2564). ทักษะคติของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมืองในอำเภอคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระกัณฑ์ สิริธมโม (ศรีขอ). (2566). วัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นกับพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาจรรยา จันทสโร (ลินลา). (2565). ศึกษาวิเคราะห์หลักอภิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศตวรรษ สุวรรณลักษณ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ในเทศบาลตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศุภมา จิตต์เที่ยง. (2564). กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.